

เพชรสังฆาต

ชื่อวงศ์ : VITACEAE
ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cissus quadrangularis* L.
ชื่อพื้นเมือง : สามร้อยต่อ (ประจวบคีรีขันธ์) สันชะฆาต ชันซ้อ (ราชบุรี)
สันชะควด (กรุงเทพฯ)

ลักษณะทั่วไป

เพชรสังฆาตเป็นไม้เถา ลักษณะเถาเป็นรูปสี่เหลี่ยม เปลือกเถา เรียบมีสีเขียว เถาเป็นข้อปล้องต่อกัน รอยต่อระหว่างปล้องมีลักษณะเป็นข้อรัดตัวเล็กลง ขนาดความยาวของปล้องยาวประมาณ 3 – 15 ซม. มีมือเกาะใช้สำหรับยึดเกาะเลื้อยพันไม้หลักหรือต้นไม้อื่นซึ่งออกบริเวณตรงข้อต่ออยู่ตรงข้ามกับใบ

ใบ เป็นใบเดี่ยว รูปห่าเหลี่ยมหรือรูปไข่กว้าง ปลายใบมน โคนใบเว้า หลังใบและท้องใบเรียบ ขอบใบหยักมน ใบออกข้อละ 1 ใบ มีขนาดกว้าง 3 – 8 ซม. ยาว 4 – 10 ซม. ก้านใบยาว 2 – 3 ซม. เส้นใบแบบร่างแห

ดอก ออกเป็นช่อ ออกตามข้อตรงข้ามใบ ดอกย่อยมีขนาดเล็ก ประมาณ 2.5 มม. กลีบดอกมี 4 กลีบ โคนกลีบดอกมีสีแดง กลีบดอกด้านในสีเขียวอ่อน เกสรตัวผู้จำนวน 4 อัน อยู่ตรงกับกลีบดอก

ผล รูปทรงกลม ผิวเรียบเป็นมัน มีขนาด 4 – 7 มม. ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่เป็นสีแดงเข้ม เมล็ดกลมสีน้ำตาลมีจำนวน 1 เมล็ด

การขยายพันธุ์

สำหรับการขยายพันธุ์เพชรสังฆาตนิยมใช้วิธีการปักชำ โดยคัดเลือกเถาที่มีลักษณะเหมาะสม คือ ต้องเป็นเถาที่มีลักษณะกึ่งแก่กึ่งอ่อน นำมาตัดเป็นท่อน โดยให้แต่ละท่อนมีข้อติดอยู่จำนวน 2 ข้อ ทำการปักชำท่อนพันธุ์โดยใช้ข้อทางด้านโคนของเถาฝังลงดินแล้วกลบให้แน่น รดน้ำให้ชุ่ม ควรจัดวางถุงกล้าไม้ที่ปักชำไว้ในที่ร่ม ในส่วนของข้อที่เหลืออยู่ด้านบนจะเป็นบริเวณที่แตกใบใหม่ และเจริญเป็นเถาต่อไป

ภาพเปรียบเทียบเถาเพชรสังฆาต จากด้านซ้ายคือเถาที่มีอายุอ่อนเกินไป เถาตรงกลางคือเถาที่มีอายุกึ่งแก่กึ่งอ่อนซึ่งเหมาะสำหรับใช้ปักชำ ส่วนเถาด้านขวาคือเถาที่มีอายุแก่เกินไป

เพชรสังฆาตที่ใช้ปักชำ โดยตัดให้แต่ละท่อนมีจำนวน 2 ข้อ

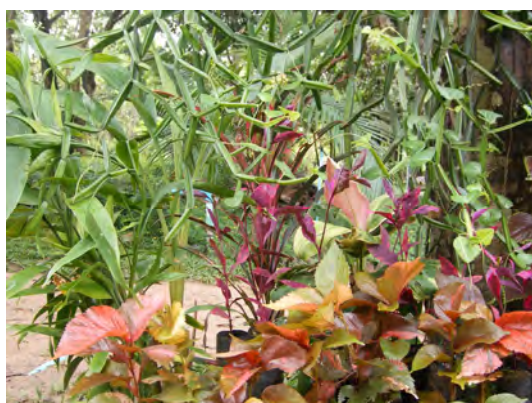
ในการปักชำให้เอาส่วนข้อด้านโคนของเถาฝังดิน

การนำไปปลูกและการบำรุงรักษา

เพชรสังฆาตเป็นพืชที่ปลูกได้ง่าย สามารถขึ้นได้ในดินแทบทุกชนิด ต้องการความชื้นปานกลาง เป็นพืชที่ต้องการแสงมาก การเตรียมหลุมปลูกเหมือนกับการปลูกต้นไม้ทั่ว ๆ ไป คือ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปรับสภาพดินให้มีการระบายน้ำและอากาศได้ดี เมื่อดันกล้าเพชรสังฆาตมีการเจริญเติบโตขึ้น ให้ทำไม้หลักปักเพื่อให้เถาเพชรสังฆาตเลื้อยพันขึ้น เมื่อปลูกแล้วต้องดูแลปริมาณความชื้นของดินให้พอเหมาะ และควรมีการตัดแต่งเถาบ้างตามสมควร

ประโยชน์ของเพชรสังฆาต

1. ใช้ปลูกเพื่อเป็นไม้ประดับ เนื่องจากเพชรสังฆาตเป็นไม้เถาเลื้อยมีลักษณะรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมแปลกตา มีดอกและผลเป็นช่อสีแดงสวยงาม สามารถนำไปปลูกประดับบริเวณรั้วบ้าน ซุ้มไม้หรือบริเวณโคนต้นไม้ใหญ่เพื่อให้เถาเจริญเลื้อยพันขึ้น
 2. ปลูกเพื่อการสร้างเสริมรายได้ ใช้ประโยชน์จากส่วนของเถาเพชรสังฆาตนำมาทำเป็นสมุนไพร โดยหั่นเป็นแว่น แล้วนำไปตากหรือผึ่งให้แห้ง จำหน่ายในราคาประมาณ 150 – 200 บาท ต่อกิโลกรัม
 3. สรรพคุณทางยาของเพชรสังฆาต
- ราก รักษาอาการกระดูกแตกหัก
 - ต้น แก้น้ำหนวก แก้เลือดกำเดา แก้ประจำเดือนไม่ปกติ ช่วยเจริญอาหาร ช่วยขับน้ำเหลืองเสีย
 - ใบ รักษากระดูกแตกหัก รักษาโรคลำไส้ (เกี่ยวกับอาการอาหารไม่ย่อย) ช่วยขับน้ำเหลืองเสีย แก้วริดสีดวงทวารหนัก
 - เถา แก้กะดุกหักชั้น ขับลมในลำไส้ ขับผายลม แก้กุสเสียดแน่น แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ แก้วริดสีดวงทวารหนัก

การใช้เพชรสังฆาตในการรักษาโรคริดสีดวงทวารหนัก

นำเถาเพชรสังฆาตมาล้างทำความสะอาด แล้วจึงหั่นลบเหลี่ยมของเถา จากนั้นให้หั่นหรือซอยเป็นแว่นเล็ก ๆ ใช้เนื้อมะขามเปียกหรือเนื้อกล้วยน้ำว้าสุกหุ้มก่อนรับประทาน เนื่องจากในเถาเพชรสังฆาตจะมีผลึกแคลเซียมออกซาเลท ลักษณะรูปเข็มอยู่จำนวนมาก ซึ่งจะทำให้ระคายเคืองช่องปากและลำคอได้ ขนาดการใช้เพชรสังฆาตในการรักษาจะใช้จำนวน 1 ปล้อง (2-3 องคุลี) ต่อวัน และให้แบ่งรับประทาน 2 มื้อ ตอนเช้าและเย็น

แนวทางการส่งเสริมการปลูกในป่าชุมชนรูปแบบวนเกษตร

เพชรสังฆาตเป็นไม้เถาเลื้อย ปลูกง่าย ขึ้นได้บนดินแทบทุกประเภท การบำรุงรักษาไม่ยุ่งยาก ไม่มีปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช สามารถนำไปปลูกเสริมร่วมกับไม้ป่าเดิมในพื้นที่ป่าชุมชนในรูปแบบวนเกษตรได้ เป็นการเพิ่มความหลากหลายและศักยภาพในพื้นที่ป่าชุมชน ซึ่งถ้าหากมีการจัดการที่ดีอาจสร้างเสริมรายได้ให้แก่ชุมชนได้ต่อไป

